

nieuwe boeken, verslagen e.d.

Roofvogels in ons landschap

Dit boekje van de Aula-Reeks geeft in gecomprimeerde, maar bijzonder prettig leesbare vorm een grote hoeveelheid informatie over onze stootvogels en wel bijgewerkt tot de dag van vandaag. De auteur, Paul Opdam, heeft als stootvogelspecialist de Nederlandstalige vogelaar een heel groot plezier gedaan met het maken van dit stootvogelvacuüm. Bijzonder helder is bijvoorbeeld ook uit de doeken gedaan hoe de effecten van de pesticiden en andere gifstoffen zijn op deze groep van vogels.

De grootste hoofdstukken behandelen de stootvogels in de broedtijd en stootvogels en hun prooidieren. Jammer is het dat nog steeds door velen, zo ook door de auteur, het woord 'roofvogel' wordt gehandhaafd. Dit terwijl in de ons omringende landen toch al veel vaker het woord prooivogels, grijpvogels, Birds of Prey, Greifvögel of oiseaux de proie wordt gebruikt in plaats van roofvogels, Raubvögel, Raptors of Rapaces.

De schrijver wijst op de jaren zestig toen er enorm veel voorlichting over stootvogels werd gegeven, dat de bescherming enorm ten goede kwam. Een wettelijke bescherming biedt nog geen garantie dat er geen vervolging meer plaatsvindt. Goede voorlichting over deze groep van vogels blijft volgens schrijver dan ook van het grootste belang, waarbij op een zo objectief mogelijke manier wordt aangetoond hoe stootvogels in onze 'natuur' functioneren. Een boek dat wij elke vogelliefhebber, onervaren of ervaren, sterk kunnen aanbevelen.

Paul Opdam: Roofvogels in ons landschap. 131 bladzijden, 30 tabellen, 17 figuren (1985). Aula-Pocket 760. Uitg. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen. Prijs f 19,90.

Broedvogels van Winterswijk

Dit boek behandelt de broedvogels van de Zuidoost-Achterhoek, een gebied van 166 km² in het uiterste oosten van Nederland. Het boek valt uiteen in twee delen. In een aantal algemene hoofdstukken worden de opbouw en ontwikkeling van het landschap en de methode van onderzoek besproken, en wordt een groot deel van de resultaten samengevat in hoofdstukken over de landschaps- en bostypen en hun broedvogels en over voor- en achteruitgang van broedvogels. Het tweede deel omvat besprekingen per soort, waarin gegevens zijn opgenomen over bijvoorbeeld het vroegere en huidige voorkomen, de biotoopkeus, de dichtheden in vegetatie-eenheden, de fenologie en de broedbiologie. Het overgrote deel van de gegevens heeft betrekking op de periode 1974-1983. Veel informatie over broedvogels werd verzameld door middel van proefvlakinventarisaties met de

territoriumkartering. Bovendien werd van bepaalde soorten het broedvoorkomen in het hele onderzoeksgebied vastgelegd.

Het Winterswijkse landschap wordt gekarakteriseerd door een grote afwisseling van met houtwallen gestoffeerde, kleinschalige landbouwgronden en merendeels kleine bossen. Het gaat hierbij zowel om rijke oude loofbossen als om naaldbossen met een benedenlage van loofhout. Meanderende snelstromende beken slingeren zich door het landschap en plaatselijk komen restanten veen voor. Stilstaand water is van nature schaars aanwezig en vooral aan te treffen in recent aangelegde zand- en leemgroeves.

In recente tijden zien wij stormachtige ontwikkelingen optreden in het grondgebruik. Belangrijk is de schaalvergroting en intensivering van de landbouw, waarbij de oude, veelal met rogge of andere granen begroeide essen moeten wijken voor overbemeste maisakkers. Ook worden weilanden ontwaterd en worden oeverhoekjes opgeruimd. Daarnaast breiden infrastructuur en stedelijk milieu zich onstuitbaar uit.

De Winterswijkse broedvogelbevolking is in Nederlands opzicht bijzonder te noemen vanwege het regelmatige voorkomen van voor Nederland schaarse soorten als Grote Gele Kwikstaart, IJsvogel, Grauwe Klauwier, Europese Kanarie en Ortolaan en door de hoge dichtheden aan stootvogels en uilen. De soorten die in rijk loofhout thuishoren zijn goed vertegenwoordigd, bijvoorbeeld Kleine Bonte Specht, Glanskop, Boomklover, Wielewaal en Appelvink, maar ook Fluitier, Vuurgoudhaan, Bonte Vliegenvanger en Goudvink komen in opmerkelijke aantallen voor. Daarnaast komen in het kleinschalige cultuurlandschap onder andere Patrijs, Gele Kwikstaart, Roodborsttapuit, Geelgors en Ortolaan voor. Weidevogels, rietvogels en watervogels zijn zeldzamer, dat een gevolg is van het schaars voorkomen van voor hun geschikte milieus. Opmerkelijk is het talrijke, maar zeer geconcentreerde, voorkomen van de Waterral.

In de periode 1974-1983 werden 117 soorten als broedvogel vastgesteld, waarvan 105 regelmatig. Van 22 soorten oorspronkelijke broedvogels kon broeden in de onderzoeksperiode niet meer worden aangetoond. Soorten die vroeger regelmatig voorkwamen, maar als gevolg van ontginning als broedvogel verdwenen, zijn onder andere Korhoen, Goudplevier, Zwarte Stern en Klapekster. Daarnaast verdwenen ook bijvoorbeeld Waterspreeuw, Roodkopklauwier en Hop, soorten die ook in het begin van deze eeuw schaars waren.

Bij de ontwikkelingen na 1970 valt na een inzinking in de jaren zestig het herstel op, van

Havik en Sperwer, evenals de sterke toename van de Turkse Tortel.

Fuut en Meerkroet hebben geprofiteerd van nieuwe ontstane biotopen. Vele soorten die aan kleinschalig cultuurlandschap gebonden zijn, gingen sterk in aantal achteruit, bijvoorbeeld Patrijs, Kwartel, Veldleeuwerik, Gele Kwikstaart, Roodborsttapuit, Bosrietzanger en Ortolaan terwijl ook soorten die vochtige weidegebieden prefereren verliezen leden, bijvoorbeeld Grutto en Paapje. Wat betreft de bosvogels kregen Nachtegaal, Nachtzwaluw en Groene Specht klappen te verduren, maar de meeste bosvogelsoorten lijken nog wel een goede toekomst te hebben. De toch al kleine populaties van Zomertaling, Blauwborst, Snor en Grote Karekiet zijn geheel verdwenen. Recente nieuwkomers zijn Knobbeldwaaan, Kuifeend, Blauwe Reiger en Kramsvogel.

Vogelwerkgroep Zuidoost-Achterhoek (Jan Grotenhuis, Fred Husting, Robert Kwak, Rudi Lanjouw en anderen): Broedvogels van Winterswijk. 231 bladzijden, 16 figuren, 9 tabellen, 3 bijlagen, 65 zwart-wit foto's, 90 verspreidingskaartjes, 46 grafieken (1985). Nummer 40 van de Bibliotheek van de Koninklijke Natuurhistorische Vereniging. Uitg. KNNV, Hoogwoud N.-H. Prijs f 40,-. Voor leden van de KNNV f 30,- door storting op girorekening 13 028 ten name van het Bureau KNNV, Burgemeester Hoogenboomlaan 24, 1718 BJ Hoogwoud N.-H. onder vermelding van 'Broedvogels Winterswijk'. Porto- en verpakingskosten zijn bij de prijs inbegrepen.

The Starling

Steeds opnieuw weet de 'gewone' Spreeuw de belangstelling van serieuze ornithologen te trekken. Dat komt uiteraard zeker niet in de laatste plaats vanwege het economisch nadeel dat men in sommige sectoren uit onze samenleving van Spreeuwen meent te onderkennen. Ook onderzoekers, die zich minder gelegen willen laten aan de 'vraagstukken over nut en schade', kunnen aan deze vogelsoort veel, heel veel interessante zaken ontdekken.

Christopher Feare is er werkelijk in geslaagd een gedegen monografie te schrijven en dat is geen geringe opgave. Er is in het verleden ontzettend veel onderzoek gedaan, momenteel loopt nog veel onderzoek en in de toekomst zal men zich nog veel met de soort bezighouden. Precies daar ligt het belang van dit boek. Het geeft in twaalf hoofdstukken en een uitvoerige literatuuroppgave een goed overzicht van de bestaande kennis tot 1983. De auteur begint zijn boek met een introductie van de spreeuwenfamilie waarmee 'vulgaris' als soort meteen in een breder kader wordt geplaatst. Hij gaat zelfs verder door het behandelen van de subspecies, hun historische en biologische achtergronden en hun verspreiding (alsmede de trek).

Van het eerder gememoreerde complexe en veelvoud van biologische gegevens benadert de schrijver uiteindelijk via trek-, voedsel- en verzamelgedrag de relatie met de mens. Dan komen uiteraard de economische problemen

aan de orde. Het is opvallend dat hierover veel vrij kort wordt samengevat. Dat is zeker zo in relatie tot de bestaande informatie over schadekwesaties. Dat vindt zijn oorzaak in het feit, dat de auteur meent dat de methoden voor schadebestrijding of schadepreventie meer in overeenstemming moet worden gebracht met de ecologie en het gedrag van de Spreeuw.

Dat is een moderne opvatting die zich, wat het boek betreft, gestaafd weet aan de voorliggende ruime en wetenschappelijke hoogstaande hoofdstukken.

Ondergetekende, recensist van Feare's boek, kwam in 1982 op onafhankelijke manier tot een soortgelijke visie (1). Het is vooral de conservatieve houding van 'belangengroepen' die de integratie van ecologische beginselen en daarop aangepaste technieken tegenhoudt. Soms kun je je afvragen of zij belang hebben bij het instandhouden van de zinloze discussie over 'nut of schade' of dat verborgen angsten hen weerhoudt om nieuwe paden te bewandelen.

In ieder geval geeft ook Feare aan, dat de agrarische wereld ontwikkelingen inzet die tot schadecreatie leiden. Een boek als het onderhavige is onmisbaar om meer bescherming voor de Spreeuw af te dwingen. Men zou zich af kunnen vragen of dat nodig is. Om diverse redenen zou het antwoord 'ja' moeten zijn, maar voor die discussie is deze boekbespreking niet bedoeld.

Pierre Maréchal

Feare, Christopher: The Starling. Geïllustreerd, 315 bladzijden (1984). Oxford University Press. Prijs £ 15.00.

(1) = Maréchal, P.L.Th.A. (1982): Spreeuw. Ecoscript 12.27N. Mondiaal-Alternatief, Zandvoort.

Verder nog steeds aanbevolen, hoewel in bepaalde opzichten minder uitvoeriger en up to date dan The Starling: Gallacher, H. (1978): De Spreeuw. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen.

Duitse broedvogelatlas

Onlangs publiceerde de Duitse sectie van de ICBP een herziene versie van de rode lijst van bedreigde vogelsoorten van de Bondsrepubliek en West-Berlijn. De eerste Duitse rode lijst dateert uit 1975/1976. Nu werd de stand opgemaakt per 1 januari 1982 hetgeen, naar mening van de samenstellers, al tot opmerkelijke verschillen met de situatie van vijf jaar eerder leidde. In die vijf jaar verdween de Wit-ooggeend als broedvogel uit de Bondsrepubliek, zodat de lijst van uitgestorven broedvogels nu twintig namen omvat. Hieronder treften wij aan namen als Scharrelaar, Poelsnip, Visarend, Vale Gier (in de Middeleeuwen), Grote Trap (1925), Papegaalduiker (Helgoland 1830), Griel (1945) en Waterrietzanger. De categorie met verdwijnen bedreigde vogelsoorten is met zeven namen uitgebreid en telt nu dertig soorten. Bij die zeven zijn Bonte Strandloper, Bosruiter, Zwarte Stern (nog 200 paar), Hop en Woudaapje. Verder bevonden zich al bij deze categorie Oeverloper, Goud-

plevier (25-30 paar), Kemphaan (500), Aalscholver (70), Blauwe Kiekendief (10), en natuurlijk de coryfeeën van de Duitse vogelbeschermers als Zwarte Ooievaar, Kraanvogel, Zeearend, Slechtvalk en Witte Ooievaar (930 paar). Dan onderscheidt men een derde categorie, die van de sterk bedreigde soorten.

Als sterk bedreigd beschouwen de Duitsers 25 soorten waaronder Watersnip, Wulp, Grote Karekiet, Holenduif, Tureluur, Nachtzwaluw, Oehoe, Kwartelkoning en Dwergstern. Bij de vierde categorie, die van bedreigde soorten, zien wij 23 vogelsoorten en dan is er nog eens een vijfde categorie, die van de potentiële bedreigde soorten. In deze klasse vinden wij onder andere Grote Stern, Blauwe Reiger, Slobeend en Bruine Kiekendief.

Tot slot werken de Duitsers nog met een achttien soorten-tellende klasse toevallige broedvogels. Totaal tellen de eerste vier categorieën 98 soorten, 41% van de 238 broedvogelsoorten, die de Bondsrepubliek kent en kende. Voegen wij de 35 soorten van de categorie potentiële bedreigde soorten er bij, dan bevindt zich 56% in de gevarenzone.

Wat betreft opzet verschilt de Duitse lijst opmerkelijk van de dit najaar wellicht eindelijk eens te verschijnen Nederlandse lijst. Nederland kent geen categorie uitgestorven vogelsoorten in haar opbouw en plaatst voorts de natie veel meer in een Europees avifaunistisch verband. De Bondsrepubliek blijkt zich strikt te beperken tot de gang van zaken binnen de landsgrenzen, waardoor het kan voorkomen dat op Helgoland broedende soorten als Drieteenmeeuw en Noordse Stormvogel - thans waarschijnlijk een van de talrijkste soorten van het noordelijk halfrond - in een van de categorieën is ondergebracht. Maar de Duitse rode lijst doorlopend, komen wij vele namen van vogels tegen die ook de Nederlandse vogelbeschermers zorgen baren, waardoor de conclusie is gerechtvaardigd dat er over onze oostgrens de zelfde zaken mis gingen of dreigen mis te gaan als bij ons.

G.L.O.

Goetz Rheinwald: Brutvogelatlas der Bundesrepublik Deutschland. 128 bladzijden, 224 verspreidingskaartjes (1982). Uitgave Dachverband Deutscher Avifaunisten, Bonn. Prijs DM 18,—. Giro van de DDA: 143 081 - 756, Postcheckamt Karlsruhe, Bankleitzahl 660 100-75.

Vögel

In een piepklein boekje dat men in zijn vestjeszak kan steken heeft Hermann Heinzel (de auteur van Elseviers Gids van de Europese Vogels samen met R. Fitter & J.F. Parslow) alle kleurenplaatjes van de vogels die voorkomen in Europa samengevat. Bovendien wordt bij elke soort de status vermeld en een verspreidingskaartje gevoegd. De gebruiker kan zelfs nog de soorten aankruisen, die hij al eens heeft gezien. Ja, hij kan er zelfs iets bij noteren. Vanzelfsprekend komen de kleine 'bruine' zangvogeltjes niet helemaal uit de verf en ook de meeuwachtigen zullen onge-

twijfeld moeilijkheden opleveren voor beginners. Toch een knap stukje werk.

Hermann Heinzel: Vögel. 64 bladzijden, 1500 kleurenillustraties (1985). Kosmos Kompakt. Uitg. Kosmos, Gesellschaft für Naturfreunde, Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart. Prijs DM 12,80.

Einheimische Singvögel

Een boekje voor vogelhouders (liefhebbers) dat knipoogt tegen de vogelvrienden die vogels alleen het liefst in de vrije natuur willen zien. Zeventien van de meest bekende zangvogels worden in dit boekje behandeld en daarbij worden allerlei gegevens aangedragen hoe men ze moet verzorgen en in gevangenschap moet houden. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan de bescherming van vogels. Tussen de regels door pleit de auteur voor het houden van 'wildzang' en geeft niet duidelijk aan dat er veel volgens de wettelijke voorschriften verboden is. Het boekje bevat onder meer ook duidelijk foto's van vogels in gevangenschap en van nesten, jongen en eieren. Niettemin dus ook voor de vogelliefhebber (en ook voor de asielhouder) een interessant boekje om eens kennis van te nemen. Interessant is ook de lijst van aanbevolen organisaties.

Horst Bielfeld: Einheimische Singvögel. 128 bladzijden, 31 tekeningen, 54 kleurenfoto's, (1984). Uitg. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart. Prijs DM 14,80.

The Puffin

Dr. Mike Harris van het Institute of Terrestrial Ecology is een internationaal bekendstaande autoriteit wat betreft de Papegaaiduiker en het boek 'The Puffin' weerspiegelt zijn enorme kennis over deze vogelsoort. Behalve vele gegevens over de broedkolonies in Groot-Brittannië en Ierland worden ook de broedplaatsen buiten dit gebied uitgebreid besproken. Het broeden, het gedrag, het leven in de kolonies, het voedsel, het voedselzoeken, het opgroeien van de jongen geven naast gegevens over de predatoren, de trek, de ringgegevens worden uitgebreid behandeld. Interessant is het hoofdstuk 'Man and Puffins' waar de vervolging van de mens naar voren wordt gebracht. Ook bij de vervuiling van het zeewater blijft de auteur stilstaan.

M.P. Harris: The Puffin. 224 bladzijden, 45 zwart-wit foto's, 47 kaartjes en diagrammen, 20 tafels (1984). Uitg. T. & A.D. Poyser, Calton. Prijs £ 12.60.

Avifauna van de Demervallei

Voor verschillende natuurliefhebbers die een voorliefde hebben voor de studie van de vogels, zal het een aangename verrassing zijn te vernemen dat er een overzichtelijke en omvattende 'Avifauna van de Demervallei tussen Diest en Aarschot' bij de Federatie Leefmilieu Hageland van de pers is gekomen.

Als meest meanderende rivier in Vlaanderen is de Demer een merkwaardige verschijning. In het Hageland is dit des te meer het geval, daar deze rivier in het noorden van deze streek mee het typische karakter van het ge-

bied opbouwt. Op verschillende plaatsen is de vallei er erg breed en hier en daar leunt ze sterk aan tegen de verschillende Hagelandse ijzerzandsteenheuvels.

Toch even het geheugen opfrissen: tussen Diest in Zichem loopt de sterk meanderende rivier tussen de vele populierenaanplantingen. Van Zichem tot Testelt is de vallei rond-uit prachtig. Een echt juweeltje op het gebied van vogelaanwezigheid. Dit gedeelte staat bekend als het Vierkensbroek. Merken wij ook op dat wij hier de Kloosterbeemden en het Doodbroek aantreffen. Te Testelt loopt de Demer langs de prachtige Voortse Berg en zoekt dan via de Messelbroekse Baggelt zijn weg in de richting van Aarschot, waar wij nog het reservaat van Schoonhoven aantreffen.

De 'Avifauna van de Demervallei tussen Diest en Aarschot' geeft een overzicht van niet minder dan 185 in deze vallei voorkomende vogelsoorten waaronder 95 regelmatige broedvogels. Men vindt er talloze gegevens over de trek, de broedplaatsen en andere wetenswaardigheden.

De handleiding werd samengesteld door Rogier de Fraine, ornithologisch secretaris van de Wielewaalafdeling Hageland-Zuiderkempen en wetenschappelijk ringer van het KBIN. Tevens is hij een gewaardeerd medewerker aan het tijdschrift 'Groen Land' van de Federatie Leefmilieu Hageland. Rogier de Fraine heeft met deze publicatie getracht zowel de ornitholoogdeskundige als de geïnteresseerde leek met betrekking tot het onderwerp dichterbij de natuur te brengen. Dat hij daarin geslaagd is, zal de lezer van de brochure vast en zeker niet in twijfel trekken.

De prijs bedraagt Bfr. 80 (verzendingskosten inbegrepen). De brochure kan besteld worden op rekeningnummer 230-0290705-16 van de Federatie Leefmilieu Hageland met vermelding 'Avifauna'. Men kan deze brochure rechtstreeks verkrijgen aan Bfr. 70 op het secretariaat: Amerstraat 113, 3220 Aarschot.

Wijs met de wereld

Uit recent onderzoek is gebleken dat docenten van het voortgezet onderwijs graag aandacht geven aan de milieuproblematiek, maar dat het beschikbare materiaal bij de docenten onvoldoende bekend is. Om daarin verandering te brengen en de docenten een handreiking te bieden is onlangs een brochure over educatieve middelen voor het voortgezet onderwijs over mondiale milieuproblematiek verschenen, getiteld: 'Wijs met de wereld'.

De inhoud bestaat uit een inleiding over de mondiale milieuproblematiek in het kader van de World Conservation Strategy; een overzicht van educatieve materialen, voorbeeldprojecten, begeleidende instellingen op milieugebied, audio-visuele middelen en tentoonstellingen en plaatsen die geschikt zijn voor een bezoekje met de klas. Er wordt schematisch aangegeven voor welk soort onderwijs en voor welk vak de middelen geschikt zijn.

Tevens zijn de adressen, telefoonnummers en prijzen vermeld. Naast dit overzicht bevat

de brochure een tweetal reportages over de praktijkervaringen met twee projecten over milieu en Derde Wereld (3 HAVO en LBO/MAVO).

De brochure is samengesteld door de Stichting Milieu-educatie in opdracht van de Stuurgroep World Conservation Strategy (WCS), en is gesubsidieerd door het Wereld Natuur Fonds Nederland.

De brochure en aanvullende informatie is te verkrijgen bij: IUCN-ledencontact/Stuurgroep WCS, Werkgroep Onderwijs, Damrak 28-30, 1012 LJ Amsterdam, 020 - 261 732.

Beken en beekdalen

Het januari/februari 1983 (jaargang 80, nummer 1) van 'Natura', maandblad van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging vraagt in een thema-nummer de speciale aandacht voor de Nederlandse beken. Dit nummer bevat 111 bladzijden en is rijk geïllustreerd. Door technische ontwikkelingen en verkeerde beleidsbeslissingen (uitvoeringen) zijn onze beken en verval geraakt of zelfs geheel verdwenen. De funeste gevolgen van 'normalisaties' zijn maar al te goed bekend. Een groot aantal specialisten heeft voor zestien interessante artikelen gezorgd.

Door ruimtegebrek konden de artikelen over de libellen van onze beken en over de Waterspreeuw (St. H. van den Brand: De Waterspreeuw, een welkome gast langs onze beken, Natura 80 (2) : 133-135) pas in het daaropvolgende nummer worden opgenomen.

Fred Hustings en Robert Kwak schreven voor dit themanummer het artikel 'De Grote gele kwikstaart in Nederland', bladzijden 13-18.

Door strenge winters kan de soort aanzienlijk in aantal achteruitgaan. Soms zelfs tot 33 %. In 1981 werd het aantal broedparen in Nederland op 170-200 broedparen geschat. De toename van de laatste jaren wordt in verband gebracht met de zachte winters van de jaren zeventig. Het ophangen van nestkasten voor de Grote Gele Kwikstaart blijkt plaatselijk succes te kunnen boeken. Uitgebreid wordt door de auteurs ook het voorkomen buiten de broedtijd behandeld. Afhankelijk van de weersomstandigheden kan de soort in ons land ook 's winters nog waargenomen worden. Doortrek blijft van midden augustus tot begin november plaats te vinden en met een duidelijk hoogtepunt gedurende eind september-begin oktober.

Dit bekenummer bevat artikelen over beken en sprengen in Drenthe, Twente, Achterhoek, Veluwe, Noord-Brabant, Limburg en de duinstreek.

Een uiterst interessant nummer met een schat van gegevens. Een waardig sluitstuk voor eindredacteur Rob Wellner, die het werk aan anderen heeft overgedragen. Onze welgemeende felicitaties aan de samenstellers van dit beken en beekdalnummer!

Dit nummer is te verkrijgen door storting van f 10,- (portokosten inbegrepen) op gironummer 13 028 ten name van KNNV, Hoogwoud N.-H., met vermelding 'Bekennummer - Natura'. Bij afname van 10 stuks of meer wordt 10 % korting gegeven.

Treinenloop en vogelvlucht

Als een exclusief geschenkje van de Nederlandse Spoorwegen hebben alle jaarabonneementhouders een klein vogelboekje ontvangen. Er staan 46 vogelsoorten in beschreven met een gekleurde afbeelding van H.J. Slijper daarbij. De drie panorama's, waarin verschillende vogels in hun natuurlijke omgeving worden afgebeeld, zijn van F.J. Maas. Het boekje is bestemd voor de regelmatige treinreizigers, die hun uurtjes kunnen gebruiken om onderweg wat vogelsoorten vanuit de trein te leren kennen. Een leuk idee, dat echter niet het aantal treinreizigers zal bevorderen maar wel het aantal vogelvrienden. Het geschriftje is niet in de handel gebracht. En de oplage is er ook niet opgericht dit te gaan doen.

Gerald J. Oreeel: Treinenloop en Vogelvlucht. Vogels kijken vanuit de trein. 62 bladzijden, geïllustreerd met kleurtekeningen (z.j.). Uitg. Nederlandse Spoorwegen, In- en Externebetrekkingen, Perszaken, postbus 2025, 3500 HA Utrecht, 030-354 334.

Checklist Kenia

In 'Het Vogeljaar' van juli 1985 stond een artikel van John van der Woude 'Tips voor een privé-vogelsafari in Kenia'. Aan dit artikel zou ik graag het volgende willen toevoegen:

Toen ik in december 1984 naar Kenia ging, had ik een alfabetische streeplijst gemaakt volgens de gegevens uit het 'African Handbook of Birds - Mackworth, Pread and Grant'. Deze lijst is in het veld goed bruikbaar om de dagelijkse waarnemingen te noteren.

Mijn gastheer in Mombasa had echter de veel betere 'Checklist of the Birds of Kenya' (uitgegeven door 'The East Africa Natural History Society's Ornithological Sub-Committee' in Nairobi, 1980). Deze lijst is ideaal voor de 'totaalscore'. Mocht deze lijst in Nederland niet verkrijgbaar zijn, in de grotere boekhandels (in bijvoorbeeld Nairobi) is hij verkrijgbaar voor 15 Sh..

Als u belangstelling heeft voor mijn alfabetische streeplijst, dan kan ik u die voor de kostprijs (= f 0,80 + f 0,70 porto) toezenden. Mijn postgironummer is 14 39 305.

■ Bram de Ruiter, Kerckbuurt 78, 1608 EN Wijdenes.

Vogeltellingen in Deltagebied 1975/76 & 1979/80

In een lijvig rapport is het eerste deel van de verslaggeving over de gehouden vogeltellingen in het Deltagebied verschenen. Het omvat de resultaten welke over vijf jaar zijn verkregen. In dit deel ligt het accent op de beschrijvingen per soort, waarin wordt getracht het geconstateerde aantalsverloop te verklaren. Verder zijn overzichten opgenomen met gemiddelde aantallen per maand voor ieder bekken. Aan de vogeltellingen hebben ruim 140 mensen hun medewerking verleend. Vooraf wordt uitgebreid ingegaan op de nauwkeurigheid van de tellingen.

Als basis voor het rapport zijn de jaarover-

zichten per bekken gebruikt, die zijn samengesteld met behulp van een computerprogramma. Per soort werd een overzichtstabel vervaardigd, waarin per maand het totaal per bekken is vermeld, alsmede het totaal voor het gehele Deltagebied.

Een aanvullend rapport met de resultaten van de tellingen in 1980/81 - 1982/83 is in voorbereiding, terwijl ook gewerkt wordt aan een rapport met een evaluatie van de telgegevens over acht jaar (1975/76 - 1982/83). In het laatstgenoemde rapport worden de gegevens gepresenteerd per bekken en biotooptype, en wordt ingegaan op vogeldagen, voedselconsumptie, achtergronden van geconstateerde verschijnselen en internationale betekenissen van het Deltagebied.

P.L. Meininger, H.J.M. Baptist & G.J. Slob: Vogeltellingen in het Deltagebied in 1975/76 - 1979/80. Gestencil, 30 bladzijden, 128 figuren, 178 tabellen, enkele foto's en pentekeningen (1984). Nota DDMI-84.23. Uitgave van Rijkswaterstaat Deltadienst, Hoofdafdeling Milieu en Inrichting, Grenadiersweg 31, 4338 PG Middelburg en Staatsbosbeheer Zeeland, Afdeling Natuurbehoud, Westsingel 58, 4461 DM Goes.

Bangkok slaat munt uit vogelbeschermingsgedachte

In mei 1984 maakte ik bijgaande foto in een Boedistisch tempelcomplex in Bangkok. Ik kon de foto nog in allerijl maken voordat ik de reeds wachtende bus instapte. Ik heb dan

ook niet meer kunnen zien voor welke vogelsoorten de vrijheid gekocht kon worden en hoeveel daarvoor moest worden neergeteld. Het is frappant hoe men zelfs al daar weet in te spelen op het medelijden dat toeristen hebben voor vogels in een klein kooitje...

■ Joh. Driessen, Laan van Nieuw Oosteinde 219, 2274 GC Voorburg.